

Boodschap aan de reders: sloop schepen verantwoord
De Volkskrant
Jonathan Witteman
25 januari 2013

Via een verzekering of fonds moeten eigenaren worden gedwongen hun scheepswrakken op duurzame wijze af te breken, vindt het Shipbreaking Platform.

Elk jaar sturen Europese reders meer dan tweehonderd hoogbejaarde schepen naar het schimmenrijk van de scheepvaart: de stranden van India, Bangladesh en Pakistan. Op beruchte sloopstranden bij steden als Alang (India) of Chittagong (Bangladesh) worden de schepen handmatig afgebroken. Het werk levert inkomsten op voor de veelal arme bevolking, maar brengt ook gevaren voor de volksgezondheid en het milieu met zich mee, bijvoorbeeld door giftige stoffen in de schepen zoals asbest en pcb's (polychloorbifenyyl).

Door de slechte veiligheidssituatie op de sloopstranden ontstaan bovendien geregeld branden en explosies. Een explosie op een afgedankte olietanker in het Bengalese Sitakunda kostte in 2009 aan vier schipbrekers het leven. In Alang stierven in oktober zes slopers bij een ontploffing toen ze met soldeerlampen een ruim vlak bij de pompkamer wilden openen. Alleen al in Bangladesh stierven in 2012 zeker vijftien slopers. Hun doodsoorzaken varieerden van brand en een val van het dek tot vermorzeling onder hydraulische deuren of ijzeren platen.

De Europese Commissie erkende al in 2007 dat een 'radicale verandering' nodig was. 'De vervuiler betaalt', schreef de Commissie; reders moesten de 'volle verantwoordelijkheid' nemen voor het verantwoord slopen van hun schepen. Zes jaar later is er nauwelijks vooruitgang geboekt, terwijl het probleem alleen maar nijpender wordt: door de crisis worden meer schepen dan tevoren afgedankt en naar de sloopstranden gestuurd.

Een coalitie van achttien Aziatische, Europese en Amerikaanse ngo's, genaamd Shipbreaking Platform, lanceerde daarom deze week een nieuw plan om de problemen rond de sloopstranden aan te pakken. Het Shipbreaking Platform, waarvan onder meer Greenpeace, het Basel Action Network, en de Nederlandse North Sea Foundation deel uitmaken, turfde over 2010 hoeveel schepen door Europese landen naar Zuid-Azië werden gestuurd om te worden afgebroken. Griekenland spande de kroon met 88 schepen, gevolgd door Noorwegen met 30 en Duitsland met 18. Nederland sloot de toptien af met 4 sloopschepen.

Het Shipbreaking Platform pleit voor een financiële maatregel om Europese scheepseigenaren ertoe te dwingen hun vaartuigen op een duurzame wijze af te breken. Het Nederlandse onderzoeksbureau Profundo heeft daarvoor drie modellen uitgedacht: een spaarrekening, een levensverzekering voor schepen, of een sloopfonds opgebracht door de scheepseigenaren via in Europese havens geheven speciale belastingen.

Reders moeten individueel verantwoordelijk worden gemaakt voor het lot van hun schepen. 'Het principe van 'de vervuiler betaalt' mag niet gezien worden als 'de vervuiler vervuilt en betaalt daarna om nog meer te vervuilen', zegt Patrizia Heidegger, directeur van Shipbreaking Platform. Volgens haar moeten scheepseigenaren gestimuleerd worden minder gevaarlijke stoffen in hun schepen te verwerken. Zo kunnen de financiële lasten voor reders juist verlaagd worden naarmate ze duurzame alternatieven voor de giftige stoffen gebruiken.

Ook moet een van de belangrijkste sluiproutes versperd worden die Europese reders benutten, zegt Shipbreaking Platform: het gebruik van de 'goedkope vlag' of 'gelegenhedsvlag'. Veel Europese sloopschepen varen niet onder een Europese vlag, maar

onder de vlag van staten als Panama, Liberia, Saint Kitts en Nevis of de Comoren. Dat doen reders omdat ze dan minder registratiegeld en belastingen hoeven te betalen, regels in eigen land kunnen omzeilen of gemakkelijker goedkope arbeidskrachten kunnen inschakelen. Het Shipbreaking Platform roept de EU op om het gebruik van gelegenheidsvlaggen een halt toe te roepen.

'Alleen met een financiële maatregel', zegt Heidegger, 'opgelegd in de Europese havens, kunnen we de kosten verhalen en de achterdeurtjes dichtendie reders tot nu toe in staat hebben gesteld aan hun verantwoordelijkheid te ontsnappen.'